

STANISŁAW TYNOWSKI (TYNDIUK) (01.10.1910 – 12.05.1965), Biografia

Stanisław TYNOWSKI do 1963 roku używał nazwiska TYNDIUK. Decyzją Urzędu Spraw Wewnętrznych (USW II-17/145/63) nastąpiła zmiana nazwiska na TYNOWSKI, obejmująca wszystkich członków rodziny. Wiele osób po dzień dzisiejszy pamięta Go pod starym nazwiskiem Tyndiuk.

Edukacja lata 1916-1937, Lwów

Stanisław Tynowski (Tyndiuk) urodził się we Lwowie 1. X 1910 roku. Rodzina Tyndiuków pielęgnowała tradycje polskie. Mieszkali we Lwowie przy ul. Św. Kingi 22. Ojciec Stanisława, Jan Tyndiuk, był pracownikiem kolejowym na stacji Lwów-Podzamcze. Był członkiem Polskiego Towarzystwa „Sokół”, w 1906 roku uczestniczył w pracach rekonstrukcyjnych Kopca Unii Lubelskiej we Lwowie.

Stanisław Tynowski we Lwowie ukończył 4-ro klasową Szkołę Ludową im. Św. Marcina, następnie ukończył Gimnazjum im. hetmana Stanisława Żółkiewskiego otrzymując, w 1928 roku, Świadectwo Dojrzałości. Równocześnie, w 1927 roku, zakończył edukację muzyczną w Szkole Muzycznej im. Ignacego Paderewskiego w klasie skrzypiec. W 1937 roku, został absolwentem wydziału mechaniczno-elektrycznego Politechniki Lwowskiej uzyskując tytuł magistra inżyniera elektryka. Podczas studiów uczestniczył w zajęciach prowadzonych przez wybitnych profesorów słynnej „lwowskiej szkoły matematycznej”, min. W. Stożka, A. Łomnickiego, K. Idaszewskiego, K. Bartela i innych uznanych w świecie naukowcach.

Czynną służbę wojskową odbył (w latach 1936/1937) w Szkole Podchorążych w Zegrzu, a w Centrum Wyszkożenia Łączności otrzymał wojskowy stopień plutonowy podchorąży rezerwy.

W 1931 roku brał udział w Drugim Powszechnym Spisie Ludności Rzeczypospolitej Polskiej jako okręgowy komisarz spisowy.. Za tę honorową pracę otrzymał odznakę „Za ofiarną pracę” (nr 262-896).

Praca w latach 1937-1939, Lwów

Po ukończeniu studiów przez krótki okres pracował w Zakładzie Elektryfikacyjnym Okręgu Lwowskiego (ZEOL), a następnie w przedstawicielstwie firmy „Simens” w Łodzi. Od 1938 roku pracował w Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych we Lwowie w służbie zabezpieczenia ruchu i pociągów. W sierpniu 1939 roku został zmobilizowany do 6-tego Batalionu Telegraficznego w Jarosławiu. Po reklamowaniu przez Ministerstwo Komunikacji, Stanisław Tynowski został przydzielony do Sztabu Łączności DOKP Lwów.

W obawie przed aresztowaniem w grudniu 1939 roku, już po zajęciu Lwowa przez ZSRR, zrezygnował z pracy w DOKP i pracował dorywczo fizycznie i umysłowo. Grał na skrzypcach, kontrabasie i akordeonie w różnych zespołach muzycznych; jazzbandach i orkiestrach. W latach 1925 do 1936 był członkiem Orkiestry Symfonicznej Stowarzyszenia „Gwiazda” oraz Orkiestry Symfonicznej Konserwatorium Muzycznego im. Karola Szymanowskiego we Lwowie. Kierownikiem artystycznym i dyrygentem tych zespołów był wówczas Kazimierz Abratowski, kompozytor, pianista i uznany pedagog. Od października 1940 roku Stanisław Tynowski grał zawodowo w Orkiestrze Symfonicznej Filharmonii Lwowskiej pod dyrekcją Jerzego Gerta. Z zespołem orkiestrowo-teatralnym Filharmonii Lwowskiej, w kwietniu 1941 roku, wyjechał na tournée po ZSRR. Pasja muzykowania i miłość do muzyki uratowała Stanisławowi życie. Gdyby nie praca w orkiestrze Filharmonii Lwowskiej i wyjazd w trasę koncertową po ZSRR, podzieliliby los tysięcy polskich oficerów, którzy zginęli w obozach w Kozielsku, Katyniu, Ostaszkowie.

II Wojna Światowa lata 1941-1947

Od dn. 17 grudnia 1941 roku do 22 marca 1947 r. Stanisław Tynowski służył jako dowódca i oficer instruktor w wojskowych jednostkach Armii Polskiej na Wschodzie.

W czerwcu 1941 r. wybuchła wojna niemiecko-sowiecka. Stanisław Tynowski wraz z zespołem orkiestrowo-teatralnym Filharmonii Lwowskiej był wówczas na terenie ZSRR koło Irkucka. Po zawarciu układu polsko-sowieckiego o formowaniu Armii Polskiej w ZSRR (14 VII 1941r.), w grudniu 1941 roku. Stanisław Tynowski wraz z całym zespołem Filharmonii wstępuje w Buzułuku do formowanej w ZSRR Armii Polskiej gen. Andersa. Zespół zostaje przydzielony do 7-mej Dywizji. Stanisław Tynowski jest początkowo w kompanii orkiestry, 17 lutego 1942 roku zostaje przeniesiony do kompanii łączności a następnie służy jako dowódca plutonu technicznego w Kompanii Dowodzenia 5 Kresowego Batalionu Łączności, w stopniu podporucznika. Pod dowództwem gen. Władysława Andersa przebył cały „szlak nadziei” armii; Persja, Irak, Palestyna, Egipt, Włochy, Monte Cassino.

5 Kresowy Batalion Łączności wchodził w skład 5 Dywizji Piechoty II-go Korpusu Armii Polskiej na Wschodzie. 13 sierpnia 1942 dywizja została ewakuowana, z terenu ZSRR przez morze Kaspijskie, do Iranu w okolice Pahlawi. Dywizja stacjonowała w obozie w Chanakin w Iraku. 12 czerwca 1943 r dywizję wizytował gen. Władysław Sikorski. W lipcu i wrześniu 1943 roku jednostki Wojska Polskiego zostały przesunięte do Palestyny a w grudniu 1943 roku przeniesione do obozu Qassasin Kirkuk w Egipcie. 12 lutego 1944 2 Korpus Polski otrzymał rozkaz wyjazdu na front do Włoch. Wojsko przepłynęło morze Śródziemne z Portu Saidu do portu Taranto we Włoszech. Żołnierze uczestniczyli w walkach kampanii włoskiej. Pierwsze walki żołnierze polscy stoczyli nad rzeką Sangro, od 24 kwietnia walczyli pod Monte Cassino. Następnie uczestniczyli w kampanii apenińskiej i w walkach o Bolonię.

Po zakończeniu działań wojennych, do lipca 1946 roku 7 Batalion Łączności, w którym służył Stanisław Tynowski, stacjonował na terenie Włoch w okolicach miast Imola, Ruffino. W lipcu 1946 roku rozpoczęła się ewakuacja dywizji żołnierzy polskich z Włoch do Wielkiej Brytanii. 22 września 1946 roku część żołnierzy została ewakuowana do Wielkiej Brytanii drogą kolejową, a reszta armii, przepłynęła z Neapolu, w konwoju 40 okrętów. Wśród okrętów konwoju był polski okręt „Batory”. W Wielkiej Brytanii żołnierzy Wojska Polskiego umieszczono w dwóch obozach; Mere Camp w hrabstwie Wiltshire i Coopers Camp w Bramley w hrabstwie Hampshire. W lipcu 1947 roku, w Wielkiej Brytanii, zakończyła się demobilizacja żołnierzy polskich Armii Andersa.

Podczas służby wojskowej Stanisław Tynowski uczestniczył w wielu wojskowych kursach i szkoleniach (kursy motorowe i radiotechniczne), nie tylko jako słuchacz (uzyskał pozwolenie prowadzenie pojazdów wojskowych) ale też jako oficer instruktor. Po zakończeniu działań wojennych w czasie pobytu we Włoszech i po ewakuacji Wojska Polskiego do Wielkiej Brytanii (1945-1946), pozostał w oddziale liniowym (5-ty Batalion Łączności) był instruktorem i wykładowcą w Szkole Radiotechnicznej 2.Korpusu w Polskim Centrum Wyszkożenia Łączności (Polish Wireless School), Na ten czas przypadły pierwsze próby działalności naukowej Stanisława Tynowskiego obejmującej koreferaty, tłumaczenia literatury angielskiej i włoskiej z zakresu radiotechniki i fizyki, a także opracowania skryptów do nauki podstaw radiotechniki oraz z zakresu taktyki łączności samolotów z ziemią.

Za służbę wojskową uhonorowany został wieloma odznaczeniami polskimi i brytyjskimi: Odznaka 5-tej Kresowej Dywizji Piechoty, Krzyż Walecznych, Srebrny Krzyż Zasługi z mieczami, medale brytyjskie o charakterze ogólnym (Brytyjski Medal Wojny 1939-1945, Gwiazda Afryki, Gwiazda Italii, Gwiazda za Wojnę) Medal Wojska (Polska Swemu Obrońcy) i inne.

Z Polskich Sił Zbrojnych Stanisław Tynowski został zwolniony 10. II 1947 roku.

Świebodzice lata 1947-1965

10 maja 1947 roku, na pokładzie statku „Medina Victory”, Stanisław przyплыł z Anglii do Gdańska. Wrócił do Polski i przyjechał do Świebodzic, gdzie od 1946 roku mieszkała już Jego żona Wanda. Po 6-cio letniej tułaczce wojennej Stanisław Tynowski z żoną Wandą byli ponownie razem. Zamieszkali przy ul. Nowej 4 (obecnie ul. Stawowa). Zadomowili się w Świebodzicach, miasteczku, które Wandzie przypominało Jej rodzinne miasto - Nadworną, natomiast we Wrocławiu Wanda i Stanisław odnaleźli swój ukochany Lwów, do którego nie mogli wrócić.

W Świebodzicach i we Wrocławiu Stanisław odnalazł wielu znajomych i przyjaciół z lat przedwojennych, z gimnazjum i politechniki w tym: dr. M. Kłafteń, profesorów J. Trojaka, J. Pasińskiego, A. Pacana i innych.

Stanisław nie należał do partii politycznych, angażował się w prace organizacji pozarządowych, samorządowych i społecznych takich jak: PCK, Powszechna Spółdzielnia Spożywców, Zakładowy Koło Sportowe „Elektryk” oraz świebodziński klub piłkarski Victoria.

W 2009 roku, 11. listopada Burmistrz miasta nadał Stanisławowi Tynowskiemu tytuł „Honorowego Pioniera Świebodzic” a w 2023 roku, z inicjatywy Zakładu Schneider Electric, skwer przy ul. Krasickiego w Świebodzicach nosi imię mgr. inż. Stanisława Tynowskiego.

Świebodzice, RIBAU, SEA, ZAE Mera-Refa

Stanisław Tynowski był jednym z nielicznych, bardzo cenionych, fachowców na Ziemiach Zachodnich. Po powrocie z wojny włączył się z pełnym zaangażowaniem w tworzenie przemysłu elektrotechnicznego, poświęcając swoją wiedzę i doświadczenie zagadnieniom konstrukcji oraz produkcji aparatury do zabezpieczeń elektroenergetycznych i automatyki.

22 maja 1947 roku rozpoczął pracę w Świebodzicach, w fabryce RIBAU – późniejsze SAE, ZWAP A-17 i Zakłady Aparatury Elektrycznej Mera-Refa – gdzie pracował do 1965 roku, początkowo jako kierownik działu studiów i kierownik produkcji (1947-1948), następnie jako dyrektor zakładu (1949-1950), główny konstruktor (1950-1964) i doradca techniczny (1964-1965). Obecnie kontynuatorem tradycji i misji Refy jest Zakład Automatyki i Systemów Elektroenergetycznych Schneider Electric.

W 1947 roku ówczesne zakłady Ribau, spuścizna niemiecka, były zdewastowane, bez wykwalifikowanej załogi, bez programu produkcyjnego i z bardzo skromnym zakresem asortymentów produkcyjnych. Stanisław Tynowski stał się jednym z głównych organizatorów zakładów przekąźników, ich budowniczym oraz projektantem planowej rozbudowy. Stworzył w Polsce nową gałąź produkcyjną - produkcję przekąźników, był w tej dziedzinie pionierem. Po okresie organizacyjnym, w 1950 roku złożył rezygnację ze stanowiska dyrektora zakładu i przeszedł do nie mniej twórczej pracy technicznej w fabryce wiążąc ją z działalnością dydaktyczną. Był bezpartyjny a praca na eksponowanym stanowisku dyrektora uniemożliwiała Mu wykonywanie prac inżynierskich i dydaktycznych.

Jako główny konstruktor Stanisław Tynowski opracował dokumentację, skonstruował oraz wdrożył do produkcji bogaty asortyment przekąźników różnego typu i konstrukcji dla automatyki elektroenergetycznej i przemysłowej. Były to między innymi przekąźniki gazowo podmuchowe, pomocnicze, czasowe, różnicowe, kierunkowe, odcinacze prądowe, przekąźniki do samoczynnego załączania linii. Przekąźniki powyższe zyskały sobie powszechne uznanie w kraju pod względem rozwiązań konstrukcyjnych i jakości technicznej, były też eksportowane za granicę. Podczas prac nad nowymi konstrukcjami przekąźników opracował i zgłosił do Urzędu Patentowego PRL szereg patentów i wniosków racjonalizatorskich (Urząd Patentowy PRL nr 49925, Świadectwo autorskie nr 15886, Zaświadczenie o dokonaniu usprawnienia nr 67716 i 52055). Opracował też normalizację oznaczeń przekąźnikowych oraz zakładowe normy jakościowe i obliczeniowe.

W fabryce w Świebodzicach od pierwszych chwil brał czynny udział w przygotowaniu młodej kadry, pierwszych fachowców oraz organizowaniu kursów i Zawodowej Szkoły Przemysłowej. Był kontraktowym nauczycielem-wykładowcą w tej szkole.

Od marca 1962 był zatrudniony w Instytucie Elektrotechniki Warszawa-Międzyzylesie na stanowisku st. Inż. laborant.

Stanisław Tynowski przez wiele lat współpracował z redakcjami czasopism technicznych poświęconych energetyce polskiej. Był autorem wielu artykułów, referatów i opinii zamieszczanych w czasopismach technicznych takich jak „Przegląd Elektrotechniczny”, „Energetyka”, „Elektryka”. Stale współpracował z redakcją Biuletynu Elektroprojektu. Był autorem pierwszego w Polsce projektu Polskiej Normy „Przekąźniki Elektroenergetyczne” (PN-57) – Norma ogólna, Przekąźniki prądowe wtórne, Przekąźniki napięciowe wtórne, Przekąźniki pośredniczące i sygnałowe, Przekąźniki czasowe.. W 1957 roku na zlecenie Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego a w 1962 roku dla Centrali Handlu Zagranicznego powstały katalogi „Przekąźniki”.

Praca w Politechnice Wrocławskiej lata 1949-1965

Od roku akademickiego 1949/1950 Stanisław Tynowski prowadził działalność naukową i dydaktyczną w Politechnice Wrocławskiej. Współdziałał w organizowaniu laboratorium przekąźnikowego Politechniki Wrocławskiej. Prowadził ćwiczenia laboratoryjne oraz cykle wykładów na tematy konstrukcji przekąźników i urządzeń automatyki, technologii produkcji mierników i przekąźników. Kierował również pracami dyplomowymi w tych dziedzinach. Na ten okres jego pracy dydaktycznej przypada około 50 zakończonych prac dyplomowych inżynierskich i magisterskich z kierunku konstrukcji przekąźników do układów zabezpieczeń i automatyki oraz ponad 30 modeli aparatów. Współpracował z kilkoma Katedrami Politechniki: Gospodarki Elektrycznej (prof. Dr J. Kożuchowski), Urządzeń Elektrycznych (prof. R. Kurdziel), Pomiarów Elektrycznych (prof. dr K. Idaszewski) oraz Zabezpieczeń i Automatyki (prof. J. Trojak).

W maju 1958 roku napisał referat do Zeszytów Naukowych Politechniki Wrocławskiej zatytułowany: „Obniżenie poboru mocy i usunięcie drgań układu ruchowego w przekąźniki ziemnozwarciowym zero-prądowym”.

Uczniowie i studenci cenili Stanisława Tynowskiego za Jego profesjonalizm, bezpośredniość i bliski kontakt. Wyniki Jego pracy świadczą o umiejętności powiązania teorii oraz naukowych metod pracy z praktyką i wykonawstwem przemysłowym.

W Politechnice Wrocławskiej zatrudniony był jako starszy asystent do 1965 roku.

Naczelna Organizacja Techniczna NOT, Stowarzyszenie Elektryków Polskich SEP

Stanisław Tynowski był niestrudzonym działaczem Naczelnej Organizacji Technicznej i Stowarzyszenia Elektryków Polskich, do której należał od 9 lutego 1938 roku. W 1949 roku doprowadził do założenia Koła Zakładowego SEP przy ówczesnym zakładzie SAE (późniejsze Zakłady Aparatury Elektrycznej Mera-Refa). Był bardzo aktywnym członkiem SEP. Stworzył organizację i nakreślił zakres działalności Oddziału Wałbrzyskiego SEP. W 1953 roku został Prezesem Oddziału Wałbrzyskiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich i pełnił tę funkcję przez kilka lat. W okresie późniejszym przez wiele lat pełnił funkcję członka Zarządu tego Oddziału.

Od 1955 roku był członkiem oddziału NOT we Wrocławiu.

Był autorem kilku prelekcji, referatów i odczytów. Podczas 13-tej kadencji oddziału SEP we Wrocławiu, 8 maja 1959 roku, Stanisław Tynowski wystąpił z odczytem pt. „Możliwości rozwojowe automatyki w oparciu o krajową produkcję elementów”, był też organizatorem wycieczki do Zakładów Refa w Świebodzicach, dla członków oddziału SEP we Wrocławiu. Stanisław Tynowski nie tylko przekazywał swoją wiedzę innym, ale sam również podnosił swoje kwalifikacje uczestnicząc w wielu szkoleniach, zespołach badawczych i kursach. W 1954 r. ukończył Kurs dla przedstawicieli technicznych dyrekcji w Klubach Techniki i Racjonalizacji organizowany przez NOT i SiMP.

Za wieloletnią ofiarną i wydajną pracę zawodową i społeczną został odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi a także Srebrną i Złotą Odznaką Honorową NOT oraz Złotą Honorową Odznaką SEP.

Koło Zakładowe Stowarzyszenia Elektryków Polskich przy Z.A.E. Mera-Refa, 12 września 1985 roku, postanowiło ustanowić wyróżnienie honorowe „Twórcom techniki” im. mgr. inż. Stanisława Tynowskiego w postaci medalu, przyznawane pracownikom zakładu, w szczególny sposób wyróżniających się w rozwoju konstrukcji, technologii i kształcenia.

Ustanawiając to wyróżnienie Koło SEP chciało „ocalić od zapomnienia i postawić za wzór godny naśladowania postać mgr. inż. Stanisława Tynowskiego; człowieka cieszącego się wysokim autorytetem zawodowym i społecznym, a także szanowanego nauczyciela i wychowawcy młodego pokolenia kadr technicznych”. Pierwsze wyróżnienia w roku 1988 otrzymali: Tadeusz Bładowski, Jan Nowakowski, inż. Alfred Polonius, mgr inż. Józef Woźniak, prof. Jan Trojak i inż. Ryszard Żurkowski.

Stanisław Tynowski był pełnym ciepła i jednocześnie pełnym ekspresji człowiekiem o dużej kulturze osobistej. Było w Nim coś takiego, co pozwoliło Mu zjednywać sobie ludzi, stawał się ich naturalnym przywódcą bez potrzeby podtrzymywania autorytetu. osobowością, z którą nikt nie ośmielał się dyskutować.

Pomimo wielu interesujących propozycji zmiany pracy i miejsca zamieszkania pozostał w Świebodzicach do końca.

Stanisław Tynowski zmarł w pełni sił twórczych, 12 maja 1965 roku.

Opracowanie: Elżbieta Szpunar. Zdjęcia pochodzą z archiwum rodzinnego.
Świebodzice, październik 2024 r.